

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2026.3.48>

КОРОЄД С.О.

НОВИЙ ПОГЛЯД НА ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА ПРОКУРАТУРОЮ ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ

A NEW PERSPECTIVE ON THE LEGAL GROUNDS FOR PROSECUTORIAL REPRESENTATION OF THE STATE'S INTERESTS IN COURT

В статті представлено новий погляд на підстави для представництва прокуратурою інтересів держави в суді, з урахуванням висновків Конституційного Суду України, викладених в Рішенні від 03.12.2025 № 6-р(П)/2025, щодо «виключності випадків» для такого представництва у зв'язку із нездійсненням або неналежним здійсненням захисту цих інтересів відповідним органом державної влади. Досліджується можливість безпосереднього застосування судами положень ст. 131-1 Конституції України, як норми прямої дії, при визначенні підстав для представництва прокуратурою інтересів держави в суді з огляду на «виключність» конкретного випадку для такого представництва. Дається оцінка конституційності приписів ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» з огляду на положення нової ст. 131-1 Конституції України. Наводяться роз'яснення Конституційного Суду та позиції науковців щодо прямої дії норм Конституції та презумпції конституційності законів, а також підстави її спростування судом при здійсненні правосуддя в конкретній справі, якщо тлумачення закону не узгоджується з конституційними положеннями. Розкриваються висновки Верховного Суду щодо заборони судам застосовувати положення законів, які не відповідають Конституції України. Наводиться підхід суддів Верховного Суду щодо розуміння виключності випадків для представництва прокуратурою інтересів держави в суді, що має бути пов'язане не лише із бездіяльністю державного органу, а й встановленням її причини та реагуванням прокурором на це. Робиться висновок, що в кожному конкретному випадку, приймаючи до розгляду позов прокурора в інтересах держави, поданий саме в особі відповідного органу державної влади, суд не може застосовувати очевидно неконституційні (і вже навіть визнані такими на сьогодні Конституційним Судом) приписи абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру», а має керуватись положеннями ст. 131-1 Конституції України, як нормою прямої дії, на підставі якої встановити наявність підстав для представництва саме з огляду на «виключність випадків», які не можуть бути пов'язані із нездійсненням або неналежним здійсненням відповідним органом державної влади захисту інтересів держави.

Ключові слова: *судочинство, правосуддя, представництво, прокуратура, інтереси держави, підстави, функції, виключні випадки, конституція, пряма дія, неконституційність, Конституційний Суд України, суд, захист, позов.*

The article presents a new perspective on the grounds for the representation of state interests in court by the prosecutor's office, taking into account the conclusions of the Constitutional Court of Ukraine set forth in Judgment No. 6-r(П)/2025 dated December 3, 2025, regarding "exceptional cases" for such representation due to the failure to act or

© КОРОЄД С.О. – доктор юридичних наук, професор, в.о. президента (Науково-дослідний інститут публічного права) <https://orcid.org/0000-0001-7899-957X>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

improper protection of these interests by the relevant state authority. The study examines the possibility of direct application by courts of the provisions of Article 131-1 of the Constitution of Ukraine as a norm of direct effect when determining the grounds for the prosecutor's office to represent state interests in court, in view of the "exceptional" nature of a specific case for such representation. An assessment of the constitutionality of the provisions of Article 23 of the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office" is provided in light of the provisions of the new Article 131-1 of the Constitution of Ukraine. Clarifications of the Constitutional Court and the positions of scholars regarding the direct effect of constitutional norms and the presumption of constitutionality of laws are provided, along with the grounds for its rebuttal by the court in the administration of justice in a specific case if the interpretation of the law does not align with constitutional provisions. The conclusions of the Supreme Court regarding the prohibition on courts from applying statutory provisions that do not comply with the Constitution of Ukraine are disclosed. The approach of Supreme Court judges regarding the understanding of the exceptional nature of cases for representation of state interests in court by the prosecutor's office is presented, which must be linked not only to the inaction of the state body but also to establishing its cause and the prosecutor's response to it. It is concluded that in each specific case, when accepting for consideration a prosecutor's lawsuit in the interests of the state, filed precisely on behalf of the relevant state authority, the court cannot apply the clearly unconstitutional (and already recognized as such today by the Constitutional Court) provisions of paragraph 1 of part 3 of Article 23 of the Law of Ukraine "On the Prosecutor's Office". Instead, the court must be guided by the provisions of Article 131-1 of the Constitution of Ukraine as a norm of direct effect, on the basis of which it should establish the existence of grounds for representation specifically in view of "exceptional cases", which cannot be linked to the non-performance or improper performance of the protection of state interests by the relevant state authority.

Key words: *legal proceedings, justice, representation, prosecutor's office, state interests, grounds, functions, exceptional cases, constitution, direct effect, unconstitutionality, Constitutional Court of Ukraine, court, protection, lawsuit.*

Раніше, у зв'язку із набранням чинності новим Цивільним процесуальним кодексом України (2017 р.), ми вже звертались до питання представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в суді та доводили необхідність розглядати участь прокурора у справі не через класичне судове «представництво» (що притаманне адвокатам), а саме через «форми участі» (визначені у ч. 3 ст. 56 ЦПК), кожна з яких окремо та в сукупності розкриває саме «захисну» природу процесуальної діяльності прокурора в процесі, зокрема й при представництві ним інтересів держави в суді [1]. Адже, як наголошується, прокурор завжди є представником так званої публічної влади [2, с. 49]. Водночас попереднє наше дослідження залишило поза увагою питання стосовно правових підстав для представництва прокуратурою інтересів держави в суді в світлі конституційних змін відповідної функції прокуратури. Так, варто пригадати, що ще у 2016 році до Конституції України на підставі Закону № 1401-VIII від 02.06.2016 було внесено зміни, відповідно до яких було виключено Розділ VII «Прокуратура» (в якому за прокуратурою було закріплено функцію «представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом») та доповнено новою ст. 131-1 (якою на прокуратуру було покладено «представництво інтересів держави в суді у виключних випадках і в порядку, що визначені законом»). При цьому пізніше в одному із своїх рішень Конституційний Суд України зауважив, що наведені у ст. 131-1 «виключні випадки» визначено, зокрема, у абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закон), відповідно до якого «прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу» (Рішення Конституційного Суду України від 05.06.2019 № 4-р(П)/2019). В науковій літературі також висловлюється думка, що встановлені у ст. 23 Закону вищевказані умови представництва цілком підпадають під ознаки «виключний випадок» [3, с. 297]. Проте вищевказана норма абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону, який було ухвалено ще у 2014 році (тобто до внесення вищевказаних конституційних змін 2016 року), не була приведена у відповідність із новою ст. 131-1 Конституції України. Хоча ст. 8 Конституції України вимагає,

щоб закони приймалися на основі Конституції і відповідали їй, а п. 1 Перехідних положень Конституції України передбачає, що закони, які прийняті до набуття чинності Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить їй.

Незважаючи на наведені положення Конституції України, норми якої є нормами прямої дії, та навіть враховуючи вже існування Рішення Конституційного Суду України від 03.12.2025 № 6-р(П)/2025 (яким визнано неконституційними окремі приписи абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» в тім, що вони надають прокуророві можливість здійснювати представництво інтересів держави в суді у зв'язку з нездійсненням або неналежним здійсненням захисту цих інтересів органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження), прокурори, керуючись положеннями все ще чинної редакції абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону (вважаючи, що визнані Конституційним Судом неконституційними положення втрачають чинність із 1 січня 2027 року), продовжують звертатись до судів із позовами в інтересах держави, обґрунтовуючи наявність підстав для представництва саме «нездійсненням» компетентним державним органом захисту інтересів держави, чим штучно розширюється зміст вказаної конституційної функції прокуратури. Існування Рішення Конституційного Суду України від 03.12.2025 № 6-р(П)/2025 та практика подальшого представництва прокуратурою інтересів держави із вищезазначених підстав (які Конституційний Суд визнав неконституційними) породжує науковий і практичний інтерес до питання щодо можливості безпосереднього застосування судами положень ст. 131-1 Конституції України, як норми прямої дії, при визначенні підстав для представництва прокуратурою інтересів держави в суді з огляду на «виключність» конкретного випадку для такого представництва.

В юридичній літературі питанню представництва прокуратурою інтересів держави в суді завжди приділялась достатня увага, що було пов'язано передусім зі змінами законодавчого регулювання підстав для такого представництва. Водночас в межах нашого дослідження науковий і практичний інтерес становлять публікації, які вийшли після зміни конституційної функції прокуратури 2016 року. Питання представництва прокуратурою інтересів держави в суді, включаючи підстави для такого представництва, в публікаціях останніх років висвітлювались в наукових працях, зокрема, Н. Бортник [2], К. Іванова [4], О. Льєнкова [5], І. Козьякова [6], О. Кулика [7], О. Свида [3], М. Стефанчук [8], Т. Стещенко [9], О. Тажоїні [10]. Проте вказані наукові праці були опубліковані ще до ухвалення Конституційним Судом України вищевказаного Рішення від 03.12.2025 № 6-р(П)/2025 і тому не враховують оцінку конституційності положень абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону при визначенні підстав для представництва.

Одразу ж зауважимо, що в даному контексті нас не цікавлять випадки, коли прокурор, звертаючись до суду за захистом інтересів держави, набуває процесуального статусу позивача (такими випадками є: а) немає органу, уповноваженого здійснювати функції держави у спірних правовідносинах в суді; б) у цього органу немає повноважень із захисту в суді інтересів держави [11, с. 98]). Такі підстави для представництва не викликають заперечень, навіть якщо прокурор здійснює представництво інтересів держави в особі територіальної громади як самостійний позивач [7]. Велика Палата Верховного Суду також погоджується з тим, що прокурор звертається до суду в інтересах держави як самостійний позивач, якщо: відсутній орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах; орган, уповноважений державою здійснювати відповідні функції у спірних правовідносинах, є учасником спірних відносин і сам порушує інтереси держави [12]. Для нас науковий і практичний інтерес становить можливість безпосереднього застосування судами положень ст. 131-1 Конституції України, як норми прямої дії, при визначенні підстав для представництва прокуратурою інтересів держави в суді з огляду на «виключність» конкретного випадку для такого представництва. Адже, як роз'яснив Конституційний Суд, здійснення представництва прокурором можливе лише після підтвердження судом наявності підстав для цього, що має відбуватись шляхом безпосереднього застосування судом норм Конституції України, як норм прямої дії, з урахуванням оновленої функції прокуратури щодо представництва держави (Рішення Конституційного Суду України від 3 грудня 2025 року № 6-р(П)/2025). При цьому, якщо суд установить відсутність підстав для представництва прокурором інтересів держави вже після відкриття провадження у справі, то позовну заяву прокурора слід вважати такою, що підписана особою, яка не має права її підписувати. І в таких справах виникають підстави залишення позову без розгляду [13].

З огляду на це, на наш погляд, необхідним є представлення нового погляду на підстави для представництва прокуратурою інтересів держави в суді, з урахуванням встановлення судом в конкретній справі на підставі висновків Конституційного Суду України (викладених в Рішенні

від 03.12.2025 № 6-р(II)/2025) спростовної презумпції конституційності приписів абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону як підстави для безпосереднього застосування судами положень ст. 131-1 Конституції України, як норми прямої дії, при визначенні підстав для такого представництва саме з огляду на «виключність випадків», що й ставить за мету наша стаття.

Ще в постанові Пленуму Верховного Суду України від 01.11.1996 № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» було роз'яснено, що оскільки Конституція має найвищу юридичну силу, а її норми є нормами прямої дії, суди при розгляді конкретних справ мають оцінювати зміст будь-якого закону чи іншого нормативно-правового акта з точки зору його відповідності Конституції і в усіх необхідних випадках застосовувати Конституцію як акт прямої дії. Судові рішення мають ґрунтуватись на Конституції України, а також на чинному законодавстві, яке не суперечить їй.

Пряма дія норм Конституції України, як роз'яснював Конституційний Суд, означає, що ці норми застосовуються безпосередньо. Законами України та іншими нормативно-правовими актами можна лише розвивати конституційні норми, а не змінювати їх зміст. Закони та інші нормативно-правові акти застосовуються лише у частині, що не суперечить Конституції України (Рішення Конституційного Суду України від 08.09.2016 № 6-рп/2016). В науковій літературі до конституційно-правового механізму прямої дії норм Конституції однією із характеристик включають: безпосереднє застосування Конституції, якщо суд доходить висновку, що закон чи інший правовий акт суперечить Конституції України [14, с. 125]. Тобто пряма дія конституційних норм пов'язана передусім із проблемою дії неякісного закону чи окремого припису закону неналежної якості, що має на меті нівелювати шкоду від правового регулювання приписами закону [15].

Водночас однією з найбільш серйозних перешкод у запровадженні в практику правосуддя принципу прямої дії норм Конституції України, як наголошується в науковій літературі, є відсутність коректного застосування судами презумпції конституційності нормативних актів [16, с. 220]. Як справедливо звертають увагу науковці, презумпція конституційності хоч й зобов'язує суди й інші органи державної влади застосовувати закони та інші правові акти, якщо такі закони й акти не були визнані неконституційними, проте вона не є абсолютною. Якщо тлумачення закону не узгоджується з конституційними положеннями, тоді презумпція конституційності може бути спростована судом при здійсненні правосуддя; передумовами цього є висловлення Конституційним Судом позиції щодо конституційності подібного законодавчого положення, а також наявність юридичної позиції Конституційного Суду, застосування якої до законодавчого положення невідворотно веде до його невідповідності Конституції України [17].

Як вже зазначалось вище, Рішенням Конституційного Суду України від 03.12.2025 № 6-р(II)/2025 визнано неконституційними окремі приписи абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону в тім, що вони надають прокуророві можливість здійснювати представництво інтересів держави в суді у зв'язку з нездійсненням або неналежним здійсненням захисту цих інтересів органом державної влади, органом місцевого самоврядування чи іншим суб'єктом владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження. З урахуванням цього висновку вказані приписи абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону (який було ухвалено ще у 2014 році) розцінюються як неконституційні з моменту внесення у 2016 році до Конституції України вищевказаних змін. Тобто Конституційний Суд в цьому Рішенні підтвердив очевидну неконституційність вказаної норми Закону. У свою чергу, відтермінування втрати чинності вказаними приписами Закону до 1 січня 2027 року жодним чином не впливає на сам факт спростування Конституційним Судом презумпції конституційності цих приписів. В одній зі справ Верховний Суд вже висловив позицію про те, що пряма (перспективна) дія рішення Конституційного Суду стосується насамперед порядку його виконання та не впливає на імперативні приписи процесуальних норм про те, що положення закону, що суперечать Конституції, не можуть застосовуватись судом; тому суди при вирішенні справ мають надавати оцінку змісту позовних вимог та обставин справи (спірних правовідносин) з урахуванням конституційності (неконституційності) норми закону, яка підлягає застосуванню, враховуючи, що згідно з вимогами ч. 6 ст. 10 ЦПК суд не застосовує закон, який суперечить Конституції, а застосовує норми Конституції як норми прямої дії, незалежно від наявності (відсутності) рішення Конституційного Суду щодо неконституційності такого закону чи іншого правового акта, стадії розгляду справи та моменту виникнення спірних правовідносин [18]. Верховний Суд неодноразово наголошував, що суди не повинні застосовувати положення нормативно-правових актів, які не відповідають Конституції та законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку та чи є вони чинними на момент розгляду справи, тобто згідно з правовою позицією Верховного Суду такі правові акти (як закони, так і підзаконні акти) не можуть

застосовуватися навіть у випадках, коли вони є чинними (постанови від 12.03.2019 у справі № 913/204/18, від 10.03.2020 у справі № 160/1088/19) [19; 20]. Наголошується, що суди не можуть залишатися осторонь, ухвалюючи неправові рішення на шкоду людині лише тому, що той чи інший закон є формально чинним і не визнавався неконституційним [21, с. 168]. Крім того, обов'язок суду відмовитися від застосування нормативного акта в справі виникає лише в разі безсумнівного переконання у його суперечності Конституції [16, с. 224].

Велика Палата Верховного Суду вже звертала увагу на те, що захищати інтереси держави повинні насамперед відповідні компетентні органи, а не прокурор. Прокурор не повинен вважатися альтернативним суб'єктом звернення до суду і замінювати компетентний орган, який може і бажає захищати інтереси держави [22]. Наприклад, в одній зі справ, дійшовши висновку про те, що у спірних правовідносинах органом, уповноваженим на забезпечення заходів авіаційної безпеки є Державна авіаційна служба України, Верховний Суд погодився з висновком судів попередніх інстанцій про те, що прокурор за даних обставин не набув право на звернення до адміністративного суду з цим позовом [23].

Стосовно ж пред'явлення прокурорами позовів в інтересах державних підприємств, установ і організацій (які зазвичай й виступають учасниками спірних матеріальних, зокрема договірних (зобов'язальних), правовідносин із відповідачем), то заборону на таке представництво вже було висловлено в Рішенні Конституційного Суду України від 08.04.1999 № 3-рп/99. Велика Палата Верховного Суду також роз'яснювала, що заборона на здійснення прокурором представництва в суді інтересів держави в особі державних компаній, передбачена абзацом третім частини третьої статті 23 Закону, має застосовуватись з урахуванням положень абзацу першого частини третьої цієї статті, який передбачає, що суб'єкт, в особі якого прокурор може звертатись із позовом в інтересах держави, має бути суб'єктом владних повноважень, незалежно від наявності статусу юридичної особи [24].

Таким чином, в кожному конкретному випадку, приймаючи до розгляду позов прокурора в інтересах держави, поданий саме в особі відповідного органу державної влади, органу місцевого самоврядування, в силу приписів ч. 6 ст. 10 ЦПК (ч. 6 ст. 11 ГПК) суд не може застосовувати очевидно неконституційні (і вже навіть визнані такими на сьогодні Конституційним Судом) приписи абз. 1 ч. 3 ст. 23 Закону, а має керуватись положеннями ст. 131-1 Конституції України, як нормою прямої дії, на підставі якої встановити наявність підстав для представництва саме з огляду на «виключність випадків», які не можуть бути пов'язані із нездійсненням або неналежним здійсненням органом державної влади захисту інтересів держави.

Незважаючи на те, що у законодавстві відсутнє як визначення «виключних випадків» представництва прокурором інтересів держави в суді, так й чіткий перелік таких випадків [8, с. 58], проте з огляду на існуючу судову практику вже можна однозначно визнати, що, наприклад, недостатнє фінансування органу державної влади для сплати судового збору не свідчить про наявність виключного випадку, за якого прокурор може представляти інтереси держави в суді [25]. Також серед суддів Верховного Суду висловлюється думка, що інтереси держави має представляти і захищати передусім органи виконавчої влади, а не прокурор чи суд. Зауважується, якщо керівник відповідного органу не бачить порушення інтересів держави там, де воно насправді відбувається, не хоче захищати ці інтереси, то така бездіяльність має ознаки злочину (службова недбалість). У такому випадку одночасно зі зверненням до суду має бути надана кримінально-правова оцінка дій керівника відповідного органу. Суд повинен запитати у прокурора, що він зробив для того, щоб інтерес держави захищав компетентний орган. Наголошується, що судова практика має орієнтуватися на те, що, звертаючись до суду, прокурор повинен доводити виключність випадку: що він не просто виявив бездіяльність державного органу, а встановив її причини та відреагував на це, якщо встановлено склад кримінального правопорушення. Крім того, прокурор може ставити питання щодо бездіяльності певного органу перед вищим органом, а не звертатися одразу до суду [26].

Насамкінець варто зауважити, що у Верховній Раді України вже зареєстровано розроблений Урядом проєкт Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про прокуратуру» щодо приведення у відповідність з Конституцією України функцій прокуратури в частині здійснення представництва інтересів держави в суді» від 15.05.2026 № 15253. Проте запропоновані цим законопроектом зміни до ст. 23 Закону потребують окремого науково-практичного аналізу з урахуванням викладеної вище позиції.

Конфлікт інтересів: Короєд С.О. є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

Список використаних джерел:

1. Лошицький М. В., Короєд С. О. Представництво прокурорами та адвокатами інтересів громадянина в суді: зміст представницької функції в цивільному судочинстві за новим Цивільним процесуальним кодексом України. *Держава і право*: збірник наукових праць. Серія *Юридичні науки*. Випуск 79 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. К. : Вид-во «Юридична думка», 2018. С. 160–172. URL: <https://derzhava-i-pravo.com.ua/files/issues/Держава і право. Випуск 79.ЮН.pdf>.
2. Бортник Н. П., Вітик О. Д. Прокурор як представник інтересів громадян та держави в суді: досвід країн Євросоюзу. *Європейські перспективи*. 2021. № 1. С. 46–52. URL: <https://doi.org/10.32782/EP.2021.8>.
3. Свида О. Г. Проблемні аспекти реалізації функції представництва прокуратурою інтересів держави в суді. *Правові новели*. 2024. № 22. С. 293–300. URL: <https://doi.org/10.32782/In.2024.22.40>.
4. Іванов К. Ю. Представництво прокурором інтересів держави у суді: проблеми теорії та практики. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. № 12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-01-15>.
5. Ільєнков О. О. Представництво інтересів держави прокурором в суді: ідентифікація нормативних особливостей. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2023. № 1 (28). URL: <https://doi.org/10.32631/vca.2023.1.30>.
6. Козьяков І. Організаційно-правові основи представництва прокурором інтересів держави в суді. *Публічне право*. 2018. № 4 (32). С. 9–15. URL: <https://www.publichne-pravo.com.ua/files/32/1.pdf>.
7. Кулик О. І. Представництво прокурором в суді інтересів держави в особі територіальної громади. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2021. № 1. С. 39–45. URL: <https://doi.org/10.31558/2786-5835.2021.1.4>.
8. Стефанчук М. М. Представництво інтересів держави в суді як функція прокуратури: особливості законодавчої регламентації. *Правова держава*, 2024. Вип. 55. С. 52–65. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.55.311954>.
9. Стешенко Т. В., Саліонович О. О., Яскорський М. О. Особливості представництва прокурором інтересів держави, територіальної громади та органів місцевого самоврядування у суді. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 122–125. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/25>.
10. Таможня О. Представництво інтересів держави в адміністративному судочинстві: особливості та проблеми нормативно-правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 178–185. URL: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.30>.
11. Гузе К.А. Проблеми процесуального статусу прокурора, що здійснює представництво інтересів держави в суді у справах про визнання правочину недійсним. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 7. С. 89–101. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-7/21>.
12. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 11.06.2024, судова справа № 925/1133/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/120396091>.
13. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 26.05.2020, судова справа № 912/2385/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90458902>.
14. Летнянчин Л. І. Пряма дія норм конституції України: від принципу – до практичного застосування. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2017. № 4 (91). С. 115–127. https://visnyk.kh.ua/web/uploads/pdf/_VA=8_4_2017-115-127.pdf.
15. Венгер В. Пряма дія конституції та конституційних норм: теоретичний аспект. URL: <https://constitutionalist.com.ua/priama-diia-konstytutsii-ta-konstytutsiynkh-norm-teoretychnyj-aspekt/>.
16. Застосування судами Конституції України: доктрина і практика. Київ : ВАІТЕ, 2022. 604 с. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/rizne/Monografua.pdf.

17. Водянніков О. Пряма дія Конституції і розмежування юрисдикції між судами системи судоустрою і Конституційним Судом України. URL: <https://constitutionalist.com.ua/vodiannikov-o-priama-diia-konstytutsii-i-rozmezhuвання-iurysdyktsii-mizh-sudamy-systemy-sudoustroiu-i-konstytutsijnym-sudom-ukrainy/>.

18. Постанова Верховного Суду від 17.01.2025, судова справа № 343/1869/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/124903909>.

19. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 09.06.2022, судова справа № 520/2098/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104942716>.

20. Постанова Верховного Суду від 08.07.2026, судова справа № 910/16365/25. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138110832>.

21. Конституція і конституційні зміни в Україні: збірник, присвячений пам'яті Віктора Мусіяки / Центр Разумкова; відп. ред. А. Рачок, Ю. Якименко; упоряд. П. Стецюк. Київ : Заповіт, 2020. 300 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_memory.pdf.

22. Мартєв С. Участь прокурора у судових процесах, не пов'язаних із підтриманням державного обвинувачення в суді. Полтава, 02.05.2025. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/Uchast_prokuratora_2025_02_05.pdf.

23. Постанова Верховного Суду від 03.12.2019, судова справа № 810/3164/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86203329>.

24. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 06.07.2021, судова справа № 911/2169/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98483103>.

25. Постанова Верховного Суду від 20.05.2020, судова справа № 1440/1671/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/8932564>.

26. Практика розгляду справ, у яких прокурор представляє інтереси держави в суді, обговорили під час презентації результатів тематичного експертного дослідження. Верховний Суд, 12 листопада 2024 р. URL: https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=987135616787662&id=100064736977463.

Дата першого надходження статті до видання: 06.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.06.2026